

Besök i flyktingby i östra

Kwan Khanlok Khanee är en intern flyktingby i östra Burma, nära Thailand. Byns behov av ett nytt sjukhus, då det gamla var i mycket dåligt skick, förorsakade ett besök av föreningen "Varma handen" i slutet av år 2014.

Vi sitter på väg 323 som går från Nahon Pahton till Sangkhlaburi, Miriam, en av grundarna till föreningen Varma handen, berättar att det är många som tror att det i och med den ökade demokratiseringen i Burma inte längre finns några flyktingar i eller från landet. Västerländsk medie-rapportering om Burma har präglats av Aung San Su Kyi, demokratikampen, talet om stundande val och ökad öppenhet. Vår resas mål vittnar om en annan verklighet; vi är på väg till ett flyktingläger i östra Burma, nära den thailändska gränsen. Eller, egentligen är det inte ett flyktingläger utan en så kallad intern flyktingby – IDP-camp (Internally Displaced Persons). Byns flyktingar är personer som tvingas fly från sitt hem men som fortfarande återfinns inom sitt lands gränser. Byn vi ska till heter Kwan Khalok Khanee och ligger i Monstaten, där monfolket bor. De är ett av Burmas sex större minoritetsfolk: mon, karen, kachin, chin, rakhine och shan.

Monfolket anses ha varit bland de första människorna i Sydostasien och Burma när de kom omkring 1500-2500 år före Kristus. De är liksom majoriteten burmeser buddhister. Mon är 8,1 miljoner människor, men de flesta bor i Thailand. Sedan omkring år 1000 efter Kristus har Monfolket varit utsatta för konstanta påtryckningar från bramaner, thai och khmer. Dagens burmesiska militärregim har ständigt förföljt monfolket liksom flera andra minoritetsfolk i landet. De pressas ständigt österut mot den thailändska gränsen.

I bilen sitter munken U Nandasara. Han är mon och har flytt från Burma. Han fick efter flykten bo

under många år i flyktingbyn Ban Dong Yan som ligger i Thailand, alldeles vid den burmesiska gränsen, bara cirka en kilometer från Kwan Khalok Khanee. Tillslut fick han komma som kvotflykting till Sverige. Nu är han på väg tillbaka in i Monstaten.

Sangkhlaburi är en stad som ligger nära den burmesiska gränsen. Det går en flod förbi staden. Ena sidan av floden tillhör monstaten och den andra "vanliga" Thailand. Över floden går en lång träbro där många av monfolkets invånare sällskapar och håller marknad. Där säljs smycken, mat och kläder. Flickorna, och ibland även pojkar, är ofta målade i ansiktet med thanaka – ett pulver producerat av en viss bark. Det är blandade reaktioner när vi närmar oss dem och frågar om varorna de säljer – vissa är glada, till och med pratglada trots språkbarriär (engelskkunskaperna varierar), andra ler blygt.

Monstaten bildades av engelsmännen när de lämnade Burma 1948. De följde dock inte monfolkets önskemål. På samma sätt som i Indien, Mellanöstern och Afrika så drog man gränsen vårdslöst och utan hänsyn till var människorna faktiskt bodde, vilket bidragit till att skapa spä-

ningar mellan folkgrupper.

Det är 31 kilometer från Sangkhlaburi till byn, Kwan Khalok Khanee. Vägen dit är en ojämn jordväg genom djungeln. Efter att ha vaknat klockan halv fem, blir vi upphämtade av vår chaufför vid hotellet halv åtta på morgonen. I en svart jeep från sjuttio-talet, i sällskap med U Nandasara och ytterligare en monsk munk, ger vi oss av. Vi har en dag i byn – det är vad FN gett tillstånd till. På vägen stannas vi vid en thailändsk gränskontroll. Där får vi visa upp vårt tillstånd för att åka vidare. Någon burmesisk gränskontroll finns inte. Stöter vi däremot på den burmesiska militären (vilket är ytterst osannolikt i det här området) så kan vi bli nekade att flyga in i Burma (vilket är sättet att ta sig in i de burmesiska delarna av Burma) i framtiden.

Det är anmärkningsvärt att efter vi hade passerat den burmesiska gränsen är det genast uppenbart fattigare. Husen är enklare och saknar parabolantennerna. De flesta hus saknar elektricitet. Det finns inga motorcyklar på gårdarna, inga extravaganta kläder på linorna.

Efter två timmars guppig bilfärd kommer vi fram till byn. Vi får ett storartat mottagande. Vi parkerar vår

Burma

Skolungdomar i byn Kwan Khalok Khanee, i Monstaten i Burma, vid gränsen mot Thailand.

jeep på en stor äng mitt i byn. Längsmed ängen har en stor grupp unga kvinnor samlats iklädda monska folkdräkter. De står på rad och vinkar oss välkomna. Vi blir sedan uppbyggda i byns tempel. Där har man ställt fram en väldig massa mat i skålar. För mig liknar maten den typiskt burmesiska; ris, fläsk och kyckling med sås. Min bordsgranne är en tjej i artonårsåldern. Hon talar utmärkt engelska och förklarar att hon har lärt sig det genom studier i den här byn och den by hon vistats i innan (också ett IDP-camp). Hennes kompis i sin tur talar om att hon är sjuksköterska i byn. Jag har redan fått förklarat för mig av Miriam, att byns sjuksköterskor inte har vederbörlig utbildning.

Jag tänker att buddhisttemplet kanske är en mindre vanlig plats för soldaterna att samlas, eller så gör de ofta det, för att det är praktiskt. Idag är det i alla fall fullt av dem. De är krigare i monfolkets armé. De ger sig ut i djungeln för att strida mot den burmesiska juntan. I övrigt slås jag av att det är mycket fler kvinnor än män som samlats i templet. Jag förhör mig om orsaken till detta, men får ingen riktig förklaring. Kanske beror det på att männen är i armén, från vilken

bara några har kommit för att delta i den här festen? Är det rentav så att många män omkommit i strider? Eller har de under stora vedermodor tagit sig över den thailändska gränsen för att arbeta för sina familjers levebröd? Jag vet att det sistnämnda förekommer. Men det förekommer även att den burmesiska juntan tar människor från lägren och sätter dem i tvångsarbete.

Jag blir avbruten i de här tankarna av att ett stort antal unga kvinnor i sina longyis samlas mitt i templet. En lätt instrumentalmusik med inslag av både stränginstrument och slaginstrument börjar höras från högtalarna. Dansöserna gör svepande rörelser i samstämmighet.

Jag sitter bredvid några munkar. En av dem bjuder mig på betelnöt insvept i betellöv som jag tuggar. Den har en bitter smak och tuggas av många burmeser. Dess rus beskrivs ungefär som tobakens eller kaffets, men för en ovan brukare som jag är ruset ganska starkt. När jag åter vänder min uppmärksamhet till dansen tycks den för mitt hyperaktiva sinne gå lite fortare.

Går man nerför trappan till templet så har man på höger sida byns skola, ett trähus med rostigt plåttak. Vi går in i skolan efter att dansen och musiken i templet har tystnat. På väg nerför trappan från templet ser man ut över en grönskande dal och får en känsla för monrikets skönhet.

Där inne sitter barn vid långa träbord. Vissa sitter på borden. De sitter där och umgås. Ingen undervisning förekommer den här dagen. Barnen är glada och välkomna när vi går in i byggnaden. Jag går längst bort i salen och pekar ut Sverige på en karta som finns framme vid katedern. De tittar storögt på mig och kartan. Min far undervisar dem i räkning till tio, kroppsdelar och hälsningsfraser. Det sistnämnda kan de redan till viss del. "Thank you teacher" upprepar de med jämna mellanrum och skrattar. Inspirationen och glädjen i att lära är inte att ta miste på.

En av huvudpoängerna med att åka till byn är att besöka sjukhuset, och medverka till att det upprustas. Vi har med oss kryckor, promenadstavar samt en del annat sjukhusmaterial. Men sjukhuset är det som är i

störst behov av att bli upprustat. Det är fullt av sand. På sidan har det inget tak, vilket är orsak till att sand och smuts kan komma in. Sängarna är träbritsar utan lakan. Golvplankorna är i så dåligt skick att man får se upp var man sätter fötterna för att risken är överhängande att ramla igenom golvet. En av munkarna verkade ha tagit på sig ett huvudansvar för planeringen och visar en ritning på hur man vill att sjukhuset ska bli.

En ung man som är mon och bor i Sangkhlaburi men är engagerad i byn, berättar om malariaepidemierna som drabbat byn. Han berättar att ett par år tillbaka har en majoritet av byns befolkning blivit smittade av malaria, men ingen dog. Medicinerna är effektiva. Många andra sjukdomsfall är man däremot illa utrustade att hantera på grund av bristande renlighet och bristande tillgång på utbildad personal. Sjukvårdarna är unga tjejer, ofta helt utan utbildning i vård. Två av dem, som suttit i närheten av mig vid måltiden, kommer ner till sjukhuset på sina cyklar, står utanför, pratar och skrattar och spelar västerländska låtar på sina iPhones.

Efter att vi kommer över den thailändska gränsen på vår färd tillbaka kommer vi strax till Mon Coordinating Office. Där håller ett monskt frihetsparti – New Mon State Party – till. De kämpar för att monfolket ska få en egen regering och en egen stat. Jag träffar en företrädare för partiet. Han har varit med i kampen länge och upplevt hur trögt det går. Många i väst – förklarar han – har uppfattningen att Burma går mot ökad demokrati, och är nöjda med det. Men det är en väldigt generaliserande syn. Man tar inte hänsyn till vilkas demokrati det är, och för vilka. Minoritetsfolken är inte inräknade i demokratin, åtnjuter inte de demokratiska rättigheterna. Alla etniska minoritetsgrupper kämpar mot den burmesiska militären, för alla diskrimineras av den. Jag tänker på vad min vän Miriam sa när vi var på väg till byn – att många trodde att det inte fanns några flyktingar nu när Burma blivit öppnare.

Några dagar efter vistelsen får vi höra att bygget av det nya sjukhuset har påbörjats.

Joel Eklund